

SID

ابزارهای
پژوهش

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI

روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی

آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران

آموزش تعاملی از منظر رولان بارت

فرزانه فخر^۱

کلید واژه‌ها: رولان بارت، آموزش تعاملی، نظریه‌ی مرگ مؤلف

مقدمه

این پژوهش به تحلیل آموزش تعاملی بر اساس نظریه‌های رولان بارت در زمینه‌ی تشریح رابطه‌ی بین مؤلف و متن پرداخته و چارچوب نظری آن مطابق با نظریات وی و خصوصیات آموزش تعاملی تدوین شده است. در این پژوهش ابزار تحلیل، نظریه‌ی مرگ مؤلف رولان بارت و توجه به جهان متنی و مخاطب محوری است. روش مورد استفاده توصیفی - تحلیلی و گردآوری مطالب نیز به صورت کتابخانه‌ای و استفاده از منابع اینترنتی است. امروزه به دلیل قرارگیری در عصر ارتباطات انسانها به هر میزانی که یاد می‌گیرند یاد می‌دهند در صورت در نوسان بودن بین این دو می‌توانند جهان خود را بیافرینند (جورج، ۱۹۸۹: ۱۷۹). در عصر حاضر شخصی که با آموزش و آموزگاری سروکار دارد ناگزیر بایستی از یک سو نگرشی خشک و تهی اجتناب کرده و زمینه را برای چالش‌های دوستانه میان خود و شاگردانش فراهم آورد.

مشارکت فعال و خلاقانه در آموزش تعاملی و مشارکتی باعث تغییر جایگاه سنتی آموزگار شده و در این امر مقاومت یادگیرنده در برابر آموزش جایش را به نوعی اعتماد و پذیرش می‌دهد، او آموزگار را پذیرفته و در تجربیات خود شریک می‌داند. سابقه‌ی این نوع نگرش تعاملی به افلاطون برمی‌گردد وی اندیشه را به اندیشیدن درباره‌ی خودش وادار می‌کند. با این حال جذابیت کار او در این است که در پایان هیچ یک از متونش با سخنی مطلق، مهر ولا غیر نمی‌زند. از وجهی دیگر افلاطون اشخاص یک سونگر را به سخره می‌گیرد و معتقد است شخص باید پرسشگر بوده و هر گفته‌ای را بی چون و چرا نپذیرد. و پس از او سقراط نمونه یک معلم خوب را معلمی می‌داند که دانش آموز را فراتر از حدود فکری اش تشویق کند.

رولان بارت (۱۹۸۰-۱۹۱۵) یکی از بنیانگذاران و تئوریسین‌های نقد نو محسوب می‌شود که روش تازه‌ای در تحلیل آثار ادبی و هنری و همچنین جایگاه مخاطب در مقابل اثر هنری به کار برده است. نظریات بارت بیشتر در پیوند با ساختارگرایی و کمتر درباره‌ی نقش آموزگار و آموزش مورد بررسی قرار گرفته است. بارت در کتابی تحت عنوان "رولان بارت" بر آموزش تعاملی و جدلی تأکید می‌ورزد تا شاگردان باور کنند که می‌توانند در سد نفوذ ناپذیر عقل کل یا آموزگار رخنه کنند (مجموعه مقالات هم اندیشی‌ها، ۱۳۸۶: ۱۱۸).

سونتاک معتقد است که هدف از این شیوه‌ی آموزش بارت، "این نیست که چیزی خاص به ما بیاموزد، هدفش این است که ما را دلیر، هوشیار، دقیق، هوشمند، وبری از شیفتگی بارآورد" (سونتاک، ۱۷: ۱۹۹۳ مقدمه). رولان بارت به اهمیت خوانش‌های متفاوت از یک متن و همین‌طور محدود نبودن متن به یک معنی خاص اشاره کرده و در این میان نقش مخاطب را نیز ارتقاء می‌دهد. به نظر بارت مخاطب مصرف کننده اطلاعات نیست بلکه از منظری دیگر تولید کننده است او با بیان این مطلب مخاطب را بیشتر فعال و کمتر منفعل معرفی کند. او از متن متکثر نام می‌برد که منظور او وجود معناهای مختلف در یک متن نیست بلکه او متن را باعث به تحقق پیوستن معانی متفاوت در ذهن مخاطب می‌داند. و از این رو متن می‌تواند تولید تکثیر و گسترش یابد و با خوانش‌های متفاوت مخاطبین به معانی متفاوتی دست یابد.

^۱ نویسنده مسؤول، عضو هیأت علمی دانشکده هنر دانشگاه بیرجند (fakhr@birjand.ac.ir)

در این میان بارت مخاطبین را به دو نوع تقسیم بندی می‌کند مخاطبی که صرفاً مصرف‌گراست و از متن انتظار معنایی مشخص و واحد داشته و نوع دیگر مخاطبی که خوانش می‌کند و در بازی برداشت‌های متفاوت از متن شرکت کرده و خود مجدداً در جایگاه مؤلف قرار می‌گیرد و معانی تازه‌ای می‌آفریند.

وی در مقاله‌ای تحت عنوان «مرگ مؤلف»، مؤلف را مفهومی ایدئولوژیک می‌داند. او برپایه‌ی این مقاله معتقد است. "متن به نحوی فرو ناکاستنی متکثر است، بافته‌ای از صداها یا رمزگان‌هاست که نمی‌توان آن را به خاستگاه بیانی واحدی در مؤلف گره زد." (مکاریک، ۱۳۸۵: ۳۱۵) از این منظر خواندن کاری تولیدی است که بارمگان چندگانه‌ی یک متن انجام می‌شود، وحدت یک متن در مبداء آن نیست، بلکه در مقصد آن است.

بر این اساس در آموزش تعاملی نیز آنچه که مهم جلوه می‌کند فرایندی است که توسط آموزگار قطعیت نمی‌یابد بلکه او نیز یک مشارکت کننده در امر آموزش است در این صورت جایگاه سنتی آموزش دهنده و آموزش گیرنده از بین می‌رود. با تمام این اوصاف هنوز کنترل نهایی در دست معلم باقی می‌ماند و او به عنوان یک شروع کننده مقام خود را حفظ خواهد کرد.

بحث و نتیجه‌گیری

با توجه به چالش‌های اساسی در دوره‌های مختلف تحصیلی به دلیل ورود به عرصه ارتباطات، تکنولوژی و فضاهای مجازی اینترنتی و وجود بحرانهای عظیم اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی طی این دوره‌ها نقش و نوع آموزش به صورت تعاملی و مشارکتی در هدایت دانش آموزان بسیار مؤثر به نظر می‌رسد. در این راستا آشنایی معلمان با اصول تفکر فلسفی به دلیل تشابهات این نوع تفکر با تفکر خلاق، آنان را قادر خواهد ساخت در کلاسهای درس زمینه ساز بروز خلاقیت و نوآوری باشند. در گذر تاریخ، شاید بتوان شیوه آموزش بارت را از تیره اندیشه ورزانی چون کی‌یرگور دانست. این اندیشمند دانمارکی می‌گفت مشکل آدمهای روزگار این است که خیلی می‌دانند و استفاده از روش جدلی برای نشتر زدن به دمل فکری کسانی بود که خود را عقل کل می‌دانستند، روشی که تلاش می‌کرد دانایان را به اندیشیدن درباره دانسته‌های خود وادار کند(مجموعه مقالات هم اندیشی ها، ۱۳۸۶: ۱۱۸).

چنین برداشتی، برای تغییر نگرش آنانی است که هنوز آموزگار خوب را کسی می‌دانند که بتواند رشته‌ی سخن را از آغاز تا پایان کلاس در دست خود داشته باشد و دانش آموز خوب را هم کسی که سخنان این دانای کل را مو به مو یادداشت کرده و جزوهای ماندنی فراهم آورد. نتایج بیانگر هم‌خوانی نظریات مورد بحث با آموزش تعاملی است و نشان می‌دهند که در فرایند تعاملی شدن آموزش و مشارکت مخاطبین در این امر مقاومت یاد گیرنده به نوعی اعتماد و پذیرش تبدیل شده و وی آموزش دهنده را در زندگی خود شریک می‌داند نه آن که او را ساحری بداند که قصد سحر کردن اندیشه‌ی او را دارد.

منابع

بارت، رولان (۱۳۷۹). *گزیده‌هایی از بارت*، مترجم: شیرین دخت دقیقیان، (نشریه هنر و معماری زیبا شناخت)، ۳ و ۲، ۱۵۷ تا ۱۵۸.

بارت، رولان (۱۳۸۲). *لذت متن*، پیام یزدانجو، تهران: مرکز.

بارت، رولان (۱۳۸۴). *امپراتوری نشانه‌ها*، ترجمه ناصر فکوهی، تهران: نشر نی.

خیری، مریم (۱۳۹۲). هنر تعاملی به مثابه یک متن، مجله علمی پژوهشی الکترونیک در حوزه ارتباطات و رسانه، ۸(۱)، ۹۲-۱۱۲.

سجودی، فرزانه (۱۳۸۰). *سبک، متن، نویسنده، کاوشی در اندیشه‌های رولان بارت*، ۱۸۰، ۸۱۵-۸۲۰.

قویمی، مهوش (۱۳۶۶). *رولان بارت و نقد نو*، نشریه میان رشته‌ای کیهان فرهنگی، ۴۶، ۲۸-۳۰.

مکاریک، ایرناریما (۱۳۸۵). *دانشنامه‌ی نظری‌های ادبی معاصر*، مهران مهاجر، محمد نبوی، نوبت دوم، تهران: آگه.

نجومیان، امیرعلی (۱۳۸۶). *مجموعه مقالات هم اندیشی بارت و دریدا*، نوبت اول، تهران: فرهنگستان هنر.

- George, David E.R (1989) ."Quantum Theatre- Potential Theatre: A New Paradigm?" *In New Theater Quarterly* , Vol. 5 No . 18.
- Sontag , Susan .(1993)". "Writing Itself :On Roland Barthes" , *A Roland Barthes Reader* ,ed. Susan Sontag, London: Vintage

SID

ابزارهای
پژوهش

سرویس ترجمه
تخصصی

کارگاه های
آموزشی

بلاگ
مرکز اطلاعات علمی

سامانه ویراستاری
STES

فیلم های
آموزشی

کارگاه های آموزشی مرکز اطلاعات علمی

تازه های آموزش
آموزش مهارت های کاربردی در تدوین و چاپ مقالات ISI

آموزش مهارت های کاربردی
در تدوین و چاپ مقالات ISI

تازه های آموزش
روش تحقیق کمی

روش تحقیق کمی

تازه های آموزش
آموزش نرم افزار Word برای پژوهشگران

آموزش نرم افزار Word
برای پژوهشگران